

POGAJNA BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

8. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, awgust 1985

Lětnik 35

Hrono za awgust:

Ty dyrbiš swojeho blišeho lubować kaž samoho sebje; přetož ja sym Knjěz.

3. Mójzasa 19,18

Dyrbju sprawnje wuznać, lubi čitarjo, zo so druhdy mjerzam, zo dyrbju wo hronje ze Stareho zakonja rozpominać, hdyž tola wěm, zo je samsna wěc w Nowym zakonju lěpje a na wyším etiskim schodženku a jasnišo wuprajena. Njey-sym tola Žid po wěrje, ale křesćan! Tak je to tež z tutej kaznju, kotruž wšitcy znajemy. Wona je w Nowym zakonju a to pola Lukaša (10,25 sc. — přirunanje wo miłosći w Samaritanu), w lišće na Romskich (13,9: Wšitke druge kaznje su w tym jednym zjate: Lubuj swojeho blišeho kaž sebje samoho) a w lišće na Galatskich (5,14: Cyły zakonj dopjelnja so w tej jednej kazni: Lubuj swojeho blišeho kaž sebje samoho) jasnje wuprajena.

Snadž pak ma to tež swoje dobre: Widžimy jasnje postup, wuwieće w nastaću křesćanskeje etiki. Naše hrono mjenuje so z tymi do toho (15–18) wjeršk etiki Stareho zakonja. Ale bliši je tež tu „jenož“ israelski sobuwobydler. Zo je bliši kóždy, tež tón daloki bliši, tež tón cuzbnik, haj samo tón nje-přećel, to hakle wučí Jězusa, naš Knjěz.

Bibliju stajnje zaso čitać, so jeje poselstwu wotewrić rěka tež: Zwólniwy być, so přeměnić, so wotewrić postupej, so sam dale wuwiać, nihdy sej nje-myslić, zo sym za wšě časy hotowy, zo wšitko wěm.

Tutón fakt, zo mamy w bibliji kaznju lubosće k blišemu takrjec we wšela-

kich wariantach, we wšelakich schodženkach, staja nam zajimawe a wažne prašenje: Na kotrym schodženku steju ja? Koho wobjima moja lubosć k blišemu? Lubuju snadź we woprawdźitosći jenož samoho sebje abo svojich blišich, swoju swójbu, swój abo němski lud, nic pak na přikład tych, kiž hinak mysla hač ja, kiž su cuzy w našim kraju, kiž maja hinašu barbu hač ja... Wotmołwa na tute prašenje, sprawnu wotmołwa, rozsudza wo tym, hač sym scyła křesćan abo snadź pohan, kaž mjenuje Jězusa tych, kiž lubuja jenož sebje, abo Žid, kotryž lubuje jenož swój lud.

Tak jednora, kaž nam tuta sada husto wot huby dze, tuta kaznja potajkim njeje — jeli symi sprawni!

Chcemy sej ju hišće jónu dokładnišo wobhladać a so powučić dać wot toho, štož hižo Stary zakonj praji.

Husto přewidžana je měra, kotraž so w kazni mjenuje: „... kaž sebje samoho.“ Druhdy maš začičić, zo je wuměnjene za to, zo móžu blišeho lubować, zo cyle na sebje zabudu, zo sebje scyła njelubuju. To by so dyrbjało wobšěrnišo rozjasnić, hač mamy tu rum, ale jasne je, zo móže jenož tón na prawe wažnje blišeho lubować, kiž ma prawy poměr k sebi samomu.

Sebje samoho lubować njerěka, sebje za měru za wšěch sćinich, njerěka, naj-prjedy wo sebje samoho so starać, naj-

prjedy na sebje myslić, „sebičny“ być. Sebje samoho lubować rěka, rjadowany poměr k sebi samomu měć, wědźeć, što sym, što zamóžu, što trjebam a što njetrjebam, što mi howi a što mi škodži. Naš krajny biskop dr. Jan Hempel je jónu fararjam prajił, zo dyrbjeli so prócować, awtenticy być. To rěka telko kaž: Zmužitósć měć, tajki so pokazać, kajkiž woprawdźe sym, „swójski“, nic sebičny być. Na kóždy pad dyrbju poměr k sebi samomu namakać, hdyž chcju druhu lubować.

Druhe, hišće wažniše, je wopodstatnjenje, kotrež so za kaznju lubosće mjenuje: „... přetož ja sym Knjěz.“ Z tutej wuprajnjom započina so tež dekalog — „džesać Božich kazni“. Cyły wot-rězk, w kotrymž naše hrono steji, je wěste wospjetowanje a pohłubšene tutej kazni z druhu (kap. 20) a pjateje knihi (5,6–22) Mójzasa.

Tutón Knjěz je kaž předznamjo před spinku, w kotrež steja wšě kaznje. Wón je tón Knjěz, kotryž je Israelskich wuwjedł z egyptowskeho wotročstwa a kotryž je wšěch ludźi w Jězusu wuswobodil. Jeho wumóžerski skutk, jeho wuswobodjenje je zakład wšěje křesćanskeje etiki, wšeho křesćanskeho zadźerženja. Wón je tež mje wuswobodil wot mojeje sebičnosće k wěrnej lubosći k blišemu.

W hebrejščinje njerěka w kaznjach poprawom „ty dyrbiš“, ale „ty činiš“. Hdyž smy so woprawdźe k tutej swobodze, kotruž je nam Bóh daril, wuznali, potom činimy samozrozumliwje wšo to, potom lubujemy swojeho blišeho a tež sebje samoho!

Cyril Pjech

Stawizny serbskich cyrkwinskih dnjow

24. serbski cyrkwinski dzeń —
27. 28. junija 1970 w Hodźiju

Wón steješe pod heslom „Žiwi swědkojo ewangelija“. — To su tež naše Bože domy. Tak pokaza nam dr. Rudolf Jenč sobotu popoždnu na farje naše lube serbske ewangelske kaž katolske cyrkwe w rjanych barbojtych swětlowobrazach, nam při tym wšelake zajimawe z jich stawiznow přednošujo.

Mějachmy tež zaso lubych ekumeniskich hosći mjez nami: Z ČSSR běchu přišli senior K. P. Lanštjāk, farar dr. Jelinek z mandželskej, fararce Soukopová a Kaňaková, fararjey Hloušek a Zeifart a profesor Wajs. Z Pólskeje běchu pola nas senior Kubisz z Krakowa a dr. med. Gajewski z Wařawy z džowčičku.

Njedźelu běše so zaso wulka syla kemšerjow w rjanyj Hodźijskim Božim domje na swjědženskich kemšach zhromadžiła. Z bliska a daloka běše na 500 wobadnych přichwatało, mjez nimi tež zaso wjele Serbowkow z Wojerowskeje a Slepjanskeje wokoliny w rjanej pisanej narodnej drasće. Jako liturg

služeše farar Paler-Huščanski, lektor bě synodala Nali-Budyski. W předowanju, kotrež nam Wojerowski superintendent Graefa dźeržeše, zložonym na 2. Korintski 5,17, slyšachmy wo nowym byću a žiwjenju Božich džěć. Pjaty raz přebywaše mjez nami OLKR Henckel z Drježdžan, kiž njeje sej dał wzać, swěru a porjadnje serbske cyrkwinske dny wopytować. Dale strowištaj superintendentaj Wirth a Arnold z Budyšina. Zhorjelskeho biskopa zaso zastupowaše farar dr. Zyguš z Wulkich Ždžarow. Potom scěhowaštaj postrowaj słowjanskich cyrkwjow přez hižo mjenowaneju, přez seniora Lanštjāja a fararja Kubisza. W delnjoserbskej rěči nas napominaše farar Nowak z Drěwka, tež w přichodze Bože slowo „w maminej rěcy“ slyšeć a čitać.

Po kemšach chwataše kóždy do Lazarec hosćenca „K jelenjej“, hdžež běše dobry wobjed přichowany. W připoždnišej přestawce sej zanjesechmy na zwučene wažnje swoje lube serbske ludowe spěwy.

Cyrkej w Hodźiju

W popołdniejšej hłownej zhromadźiznje slyšachmy wo tych, kiž běchu byli „žiwí swědkojo ewangelija“. Wosadny farar Pětř rysowaše markantnu Eliasowu postawu Hendricha Jaroměra Imaša, kiž běše wótce Serbow a 40 lět za fararja w Hodžiju. Tež zwonka serbskeho kraja skutkowaše: Tak bě wón sobu založil sakske krajne towarstwo za Znutřkowe misionstwo. — Katolski farar Špitank-Bacoński nam wo swjatym Benje powědaše, kiž bě jako Mišnjanski biskop sobu zamołwity za wuwice křesćanstwa mjez Serbami. Tohodla sej tu w Hodžiju sydło založi a swoju mać Becelu w zapadneje Němskej prošeše, do Hodžija přińc.

Runje to wuzběhny scena hry wo swj. Benje, rjenje předstajena wot třoch dźiwadźelnicow Němsko-Serbskeho ludoweho dźiwadla. W njej so předstajiwokomik, w kotrymž Becela list wot swogeho syna dósta z próstwom, do Hodžija přińc (hlej tež wobraz).

Potom porěčešaj hišće Maks Čabran z Poršic a serbska wikarka Renata Krallec z Hućiny, kiž spyta móst twarić ze zanosće do přitomnosće. Wona praješe nam něšto wo tym, kak sej předstajiwokomik, w kotrymž Becela list wot swogeho syna dósta z próstwom, do Hodžija přińc (hlej tež wobraz).

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Mje kóždy króć wutroba boli, hdyž po měsće chodžo druhdy slyšu, zo mać, kotraž móže so sama němski lědma někak wumjakotać, ze swojimi małymi dźěćimi jeno němski rěči a ničo serbski. Što sebi tajcy starši tola mysla! Hewak so tola často rjeknje, najwjetše kubło, kotrež móžetaj staršej dźěćom sobu dać, je to, zo je tak wjele hač móžno nawuča a nawučić dadža. Wosebje w našim času so wot čłowjeka wjele žada a rěče su koždemu spomóžne. Znajmjeńša je to wěste, zo něchtó, štož móže dvě abo wjacj rěčow, dale přińdže hač druhu, kiž jeno jenu fěč znaje. A što někotry w pozdžišim žiwjenju pjenjez za to wudawa, prjedy hač druhu rěč trochu nawuknje! Wot serbskeje maćerje pak dźěćo serbsku rěč spěšnje a hrajkajo nawuknje, haj bjez toho, zo by wo tym wědžalo, a při tym cyle darmo. Pozdžišo wulka próca a druhdy tež wjele pjenjez k tomu slyša. Pře čo dha někotre maćerje z dźěćimi serbski njerěča? Jena měni, zo za naš čas scyła trjeba njeje, zo serbski nawukneš, mjez tym zo so druha boji, zo jeje Pětřk němski nawuknył njeby, hdy by so z nim serbski rěčało. Wo to pokoj! Pola nas kóždy časa dosć němski nawuknje: Wo tu so hižo šula a tež dalše žiwjenje stara. Rěču z nazhonjenja. Ja sam sym w měsće wot cyle serbskeju staršuju rodzeny a, dokelž staršej jeničcy serbski ze mnu rěčešaj, hač do swogeho 6. lěta takrjec němski njemóžach, chiba někotre słowčka, kotrež běch na měščanskich dróhach z druhimi dźěćimi hrajkajo nazběrał. Njedźiwajcy na to sym w šuli rjenje a dospołnje němski nawuknył. A zo by serbska rěč wyše była? Stup jeno do přních lěpšich klamow abo k někakjemu rjemjeslnikej, a wobhonjej so, kotry tu dale přińdže, hač tón, kotryž móže jeno němski, abo tón, pola kotrehož so tež serbski rěči? K čemu dha te serbske napisma před wšelakimi klama-

mi su? Pře čo dha klamarjo a rjemjeslnicy w nowinach wozjewuja, zo so pola nich serbski rěči? pře čo dha, hdyž wučobnika, wotročka abo pomocnika pytaja, tak často přistajeja: „serbskeje rěče mócneho“? Što dha budžeš ty, kotraž sy z dźěćom jeno němski rěčała, swojemu synej wotmołwić, hdyž ci wón skorzić přińdže, zo tak dobreho města njena-deńdže, kaž jeho serbscy towaršojo? My smy wjacj hač jeneho młodźenca znali, kotryž je na swojeju staršuju do rowa hórke sylzy plakał, zo jeho serbski nawučiloj nještaj. „Ja bych što wě što dał“, smy někotreho prajić slyšeli, „hdy bych serbski móhl.“ A njemysleće sebi na cuzbu; tam je runje tak. Z němскеj rěču daloko přińdžeš; hdyž pak móžeš wyše toho tež serbski, dha hišće wjele dale přińdžeš. Duž, serbske maćerje, rěčeće serbski ze swojimi dźěćimi! Z tym jim najlěpšu službu wopokazaće, a dźěći budža wam, hdyž wotrostu, wulcy dżakowne za to. A tež Bóh tón Knjez budže wo tym zamołwjenje wot was žadać.

Serbske Nowiny, sobotu, 11. julija 1885

Z Lipska

Tudomne serbske studentske towarstwo „Sorabicum“ liči tuchwilu sydrom sobustawow. Jich mjena su: Jan Golč,

Nowa serbska kniha

Serbska pcezija 18: Jurij Mjeń

Runje w prawym času je wudał Franc Šěn zešiwk z najwuznamnišimi spisami Njeswačanskeho fararja Jurja Mjenja: Wopominamy mjenujcy 22. awgusta jeho 200. posmjertny. Mjeń je přeni wuznamniši serbski basnik a běše w swojim času jedyn z najlěpšich znajerjow serbsčiny. Spóznamy to hnydom na přenjeju stronje nowoje knihi, hdež wužiwa za słowo „zemřec“ pječ wšelakich wobrotow: wumřec, wusnyć, so pominyć, zachadnosć wobzamknyć, woči zańdželić.

Jurij Mjeń chcyše dopokazać wšěm zacpěwarjam serbskeje rěče jeje bohatosć; tohodla přeloži tež někotre dźele z Klopstockoweho „Messiasa“ a přida tomu „Rěčerski kěrluš“, w kotrymž zanošuje chwalospěw přecowarjam wo serbsku rěč a šwika germanizatorow mjez fararjami. (Prawe je Franca Šěnowe mjenje, zo so jedna wo „Rěčerski kěrliš“, nic wo „ryčerski“, přetož słowo „ryčec“ běše drje starym Serbam njeznate; serbska biblia přeložuje „Ritter“ z „hejtman“ abo z „wysi“.) Słuchajmy chwilu na Mjenjowe słowa: „... tehodla zmužće so, stawajće, braťra! Njedajće cyle tutej wosebnej rěči dele do procha zynknyć, njedajće zahinyć, zahnać — přimajće, pomhajće horje, pasajće ledžby!“

Na kóncu zešiwka stejitej dvě předowani, sławny „Palaty šćěpowc“ a „Znjowe předowanje“. Wosebje přeniši so tež džensa hišće derje čita. Mjeń bě je rěčał při wotprawjenju wěsteho Hansa Wjenki, kiž běše cyle wsy chcył „do procha a mocha wotpalic“.

Jurij Mjeń njebě pietist, kiž pozbudžowaše k rozsudej za Knjeza Jězusa, tež nic ortodoksyny, kiž twerdže stej na pismikach Lutheroweje wučby, wón běše rozswětler. Chcyše lud wučić a napominać, jón wjesć k čistemu žiwjenju. Njedwěluju, zo by wulki džěl našich wěriwych tež džensa rady na tajkeho předarja poslučał — na zajimawe, praktiske předowanje bjez hlubšeje bibliskeje teologije.

předsyda, Jan Handrik, Pawoł Rada, Pawoł Jenč, Khorla Sykora, Kurt Henčka a Alwin Eberhard. Towarstwo so po starym wašnju kóždy pjatk wječor schadźuje. W tutych zhromadźiznach rozwučuja so sobustawy towarstwa w swojej maćernej rěči, a to stawa so: 1. z přednoskami, 2. z přeložkami nabožinskeho wopriječa, 3. z wukladowanjom składb a 4. z čitanjom Zejlerjowych spisow. Wosebje pak so sobustawy tež w konwerciziji prócuja. Knjez knihupc Pječ a k. direktor Pohonč zhromadźizny wopytujetaj a staj młodym Serbam z radu a pomocu k rucej.

Serbske Nowiny, sobotu, 4. julija 1885

Hač runje su so kaž w Sakskej tak tež w Pruskej znowa jara přecowali, zo by so železnica z Budyšina do Hródku twariła, dha so tola hišće w tu chwilu njezda, kaž zo by so tole přece dopjelniło, skerje móhlo so rjec, zo scyła žaných wuhladow na twar tejele železnicy njej. Kralowski twarski radźiciel z Choćebuza je so, wobhladašći krajinu namjetnjeneje železnicy, přeciwo njej wuprajił. Za to pak wón železnicu, kotraž ma so wot Hródku do Nadróžnjeje Hrabowki twarić, za dobrou spózna.

Serbske Nowiny, sobotu, 15. awgusta 1885

Spóznamy z přispomnjeju, kotrež Franc Šěn na kóncu přida, kak dokładnje je so z Mjenjom a jeho rowjenkami zaběrał. Nječ nam bórce napisa wobšěrnišu studiju wo tutym wuznamnym serbskim fararju. Knize přeju wjele čitarjow. Jan Malink

Mudrosć starych Serbow

Stara kara pišći jara

Naše blachowe kary njepišća ani, hdyž su stare. My stari spominamy na drjewjane kary. Haj, te pišćachu, hdyž běchu stare, wot slónca a wětra zesušene.

Hdyž z bratrom w zymnej kólni nazymu morchej abo mału rěpu wobřezowachmoj, štrychwachmoj, što drje runje po wsy dele z karu jědže. Přetož skoro kóžda kara na swoje wašnje pišćeše. Bórkačoweje hinak hač Rokotec a Jankec zaso hinak. Kary běchu wšelako stare a mējachu wšelakich hospodarjow, kotřiž so derje abo mjenje derje wo nje starachu.

Stary čłowjek wjele pišći. Tón jedyn tak a druhi hinak. Jedyn skiwlo a druhi ze zlobami křipjo. Jednomu so styska, druhu skorzi na swoje dźěći.

Młoda wutroba skerje brěmjo njese. Stara duša česo přewinje woprawdžitu abo zdatu křiwdu.

My stari nochcemy zabyć, zo smy stari, a hladajmy so njetrjebawšeho pišćenja. Wy młodzi budžeće tež jónu, da-li Bóh, stari. Mějće džensa scěrpnosć z nami, zo bychu pozdžišo waše wnučki tež z wami scěrpnosć měli.

Gerhard Wirth

Přispomnječko

Što je poprawom wěra? Někotři mēnja, zo to rěka: Něšto za prawe mēć, štož so njehodži dopokazać. Ale naša wěra do Jězusa Chrystusa tajka njeje. Wona je dowěra do našeho Knjeza — dowěra, zo wón nas w našim žiwjenju samych njewostaji. Přēju sebi a wam, zo by w našim časopisu něšto wo tym pytnyć było, kak wěra do Jězusa Chrystusa nam w našim žiwjenju pomha.

S. Albert

Hiroshima, 6. avgusta 1945

Na tutym dnju čisnychu Američenjo atomowu bombu na Hiroshimu. Žalostny bě wuskutk tuteje jeničkeje bomby. Dwanaćelětne džěčo z Hiroshimy powěda:

Ranje bě slónčne a horce. Běchmy na šulskim dworje a mējachmy so nastupić. To něchtó zawoła: „Létadlo!“ Nad nami lečeše ameriska B-29, tola sireny njeběchu alarm wuli, a tuž wostachmy měrni. Nadobo jaskrawje před nami zablyskny a slyšachmy wulki hrimot. Mi so wjerčeše. W přichodnym wokomiku hižo njewědzach, što so stawa. Běch na dróze stał, hdyž pak přińdžech zaso k sebi, lažach po wšěch štyrjoch na zemi, hdžež běchu runje hišće domy stali. Pomału mózach zaso myslić, a mi zaswita: „Bomba bě padnyła, a to runje podla nas ... jenož spěšnje domoj, prjedy hač dalša padnje.“ Běžach na hórku a z njeje widžach cyłu Hiroshimu: wšudže samsny wobraz! Běch tak zamyleny, zo ničo při tym njezachuwach. Hdžežkuli tež přińdžech, wšudže běchu domy zničene. Pod rozpadankami domow woľachu zasypani ludžo wo pomoc. Tola ničo so wo to njestaraše, kóždy spěchaše dale, zo by swoje žiwjenje wuchował. Wšudže so paleše. Wučerpany sydných so na prózdne městno, hdžež hižo druzi bjeznadžijni sedžachu. Jich drasta bě roztorhana, z městnami bě koža spalena, mjezwóča

běchu začekle. Tež moje drje hinaše njebě, dokelž mózach jenož hišće z wulkej prócu woči woćinić.

Chabjajo běžach dale a nadobo zetkach mać. Po wšem zdaću bě tež jeje koža z městnami spalena. Džěchmoj do jednoho bunkera, zo bychmoj třěchu nad hłowu mětoj. Nadobo chyše so mi tak jara pić, zo džěch won za wodu pytać. Někajki muž na mnje zawoła a dowjedže mje do chorownje. Z luteho wjesela započach plakać. W chorowni mi hłowu, ruce a noze tolsće wobwichu. Wjele zranjených tu bě, ale poněčim so loža wuprózdnychu: Kóždy džen někotři zemřechu.

Jako potom tež naša mać zemře, bě mi, jako by swět był hela. Bě bjez mysli so zlobić abo plakać. Na wonym wječoru myslach, zo rozum zhubju. Njemóžu poslednje słowa maćerje zabyc: „Čert přińdže, čert přińdže!“ je woľala. Myslu, zo je wona to woľala, dokelž na Hiroshimu mysleše. Tuta zlostna wójna! Čehodla jenož su tajkej bombje padnyć dali? To so stajnje znowa prašam. Wšitcy moji znači a přećeljo su wo žiwjenje přišli. Mojich přećelow, susodow a ludži z chorownje čas žiwjenja njezabudu.

Nětko smy swójba bjez maćerje. Je to wosamoćena swójba. Wšitko dyrbymy sami činić. Wosebje žel je mi mojeho bratřika. Husto wón chcyćiwje hlada, hdyž maja tamne džěci něšto dobreho k jědži. Mój wbohi bratřik, što je wón skućil, za kajku winu dyrbi wón pokućić?

nucy so tež dušepastyrse starać wo duchowných, haj, wo cyły cyrkwinski lud. Na tajke wašnje zezna tež Hornju Łužicu a našich ewangelskich Serbow. Jemu bě žel duchowneje nuzy serbskeho luda. Wón zezna tež Budestečanskeho fararja Michała Frencla, haj, so samo z nim spřećeli. Jemu pisaše 2. januara 1689: „Sonderlich dauert mich das gute Volk, daß dasselbige die heilige Schrift, ja, nicht einmal das ganze Neue Testament in ihrer Sprache haben sollte.“ A wón pohnu Frencla sobu na rozsudne wašnje, Nowy Zakoń do serbsčiny přeložić. Njechamy nětko tu Frenclowy skutk wosebje hódnić, to je so hižom wjacokrót stało na cyrkwinskih dnjach, w našim časopisu „Pomhaj Bóh“ a tež w serbskej zjawnosći. Pokazać chcu jenož hišće na to, zo měještaj wobaj tež svojich přećiwnikow. Tak dwělowachu někotři na tym, hač „reč tajkeho zapětoho luda kaž serbskeho, je docyła hódna, być sudoboj bójskeho słowa“ a hač „předar z tajkeje móličkeje wjeski kaž z Budestec je docyła kmamy za tajke džělo“.

Filip Jakub Spener je po cyłym ewangelskim swěće znaty jako załožitel pietizma, kiž je formalny, zwonkowy a zwjeršny dogmatizm přewynyl a sej zdał nutrnu pobožnosť wutroby, kiž so wuskutkuje tež na žiwjenje čłowjeka. Pod jeho wliwom stejachu tež někotři zemjenjo. Do nich słušeše Henrieta Katarina von Gersdorf w Großhennersdorfje, kiž da za swoje pjenjezy serbsku bibliju čišćeć a rozdzělić na serbske fary.

My pak njejsmy pietizmej a jeho załožicelej jenož džakowni za jeho wliw na cyrkwinski polu, ale wón je tehdom tež dopomhał k duchownemu wozrodženju cyleho serbskeho luda.

Čehodla je Spener jenož 5 lět w Drježdžanach wostał, hdžež je w žohnowanju skutkował? Wón je wot klětki sem svojich přislucharjow kručě k čistemu a pócíwemu žiwjenju napominał, tež kurwjercha a cyły jeho dwór. A to je tón jemu za zło wzał. Spener dyrbješe Saksku wopuścić. Wón džěše jako probošt a konsistorialny rada do Berlina, hdžež 15. februara 1705 wumrě, potajkim runje před 280 lětami. To je doho sem. Ale njezabudźmy w jeho jubilejnym léće tajkeho swěrneho muža, kiž běše wopravdže wótč wěry, tež za nas Serbow!

Gerat Lazer

Služownica (Hanka Mikanowa) přepoda maćeri biskupa Bena (Luďmila Nawka) list jeje syna.

Filip Jakub Spener 1635–1705

13. januara tutoho léta je wyši cyrkwinski rada Ihmels jako zastupnik krajneho biskopa w Rappoltsweiler w Elsašu předwoł. Čehodla? Tam je so runje tón džen před 350 lětami Filip Jakub Spener narodził. Mjenowany měješe tam swjedženske předowanje. Čehodla pak runje wuznamny zastupnik našeje cyrkwy?

Po tym zo bě Spener wot 1666–1686 w Frankfurće nad Mohanom jako senior (wyši farar) skutkował, bu wón do Drježdžan jako dwórski předar powoľany. Jako tajki pak njebě jenož „priwatny přistajeny“ kurwjercha Jana Jurija III; ale hraješe tež wosebitu rólu w krajnej cyrkwi. Wón měješe wšelake funkcie, kotrež ma džensa krajny biskop, mje-

POWĚSĆE

Serbski bus 1985

Serbski bus je wuběrna wěc, zo bychmy nam mało znate kónčiny našeje Łužicy lěpje zeznali. Handrijej Wirthej so džakujemy, zo je nam tež létsa tajku rjanu jězbu organizował.

Wjedro bě rjane nalětnje, přiroda steješe wšudže w mejskej pyše, hdyž so njeđzělu rano, 19. meje 1985, na puć podachmy. Wobdžělnikow na jězbje bě telko, zo dyrbješe přidatnje wosobowe awto jěć. Přěni króć zastachmy w Sprječach, hdžež swjećachmy rańšu nutrnosť. Wosebity začiće zawostaji tamniša krasna, na 300 lět stara tykowana cyrkwička — cyrkwe serbskeje hole.

Runu smuhu jědžechmy dale na Grodk a Choćebuz do Dešna, dosrjedž Delnjeje Łužicy. Wosebite wjesele bě nam, jako nas w cyrkwi studentka Janojc we wuběrnej a nam derje zrozumliwej delnjoserbsčiny powita a nam něšto ze stawiznow swojeje wosady powědaše. Zajimawe bě, zo je so cyrkwe léta 1937 (!) znutřka nowa wumolowała, a to z mnohimi serbskimi napismami,

k čemuž je delnjoserbski wupućowany farar Mato Kosyk z Ameriki pjenjezy daŕ. Je ze zasluŕbu serbskeho fararja a prócowarja Bogumiŕa Šwjele, zo ma Dešnjanska cyrkej tajki serbski raz. Wot lěta 1913 prócowaše so wo zachowanje serbskosće tuteje wosady, doniŕ fašisca jeho z domizny njewuhnachu.

Tu doŕiwichmy wjeršk cyteho dnja: jónkróćne kemše z hromadnje z Dešnjanskej wosady. Jónkróćne tohodla, dokelŕ béchu w třech rěčach: hornjoserbsce, delnjoserbsce a němsce. Kemše wuhotowachu serbski superintendent Albert, superintendent n. w. Wirth a delnjoserbski farar n. w. Nowak z Drjowka. (Wosadni farar Rosenow njemoŕže chorosće dla přitomny być.) Čitanja, liturgiju a přédwanje slyšachmy wotměnjejo w tutych rěčach. Spěwy spěwachmy paralelnje, kóždy w swojej rěči. Bě to wuběrny chór! Trojorěčne kemše béchu jimace a zawěsće wostanu mnohim kemšerjam doho w pomjátku.

Po wobjeŕde w susodnym Strjaŕowje podachmy so do ŕylovskeje cyrkweje. Tu sej zaspěwachmy serbske ludowe spěwy, knjez Grofa a superintendent n. w. Wirth porěčeŕtaj nam wo delnjoserbskich prócowarjach. ŕylovske ŕony béchu nam mjezŕym wuběrny tykanc a kofej přihotowali. Slědowaše přédnošk z wobrazami Brjazynskeho fararja Dörfera wo Blótowskim cyrkwiniskim dnju w Bórkowach. Tak zhonichmy něšto z bohateho cyrkwiniskeho ŕiwenja w Blótowskich wosadach. Hiŕo po puću domoj pozastachmy w Choćebuzu, zo bychmy w tamnišej Hornjeje cyrkwi wječornu nutrnošć měli a sej wot fararja něštoŕkuli wo jeho cyrkwi a wosadnym ŕiwenju powědać dali. Dawno bě sedmu hodŕinu wotbiŕo, hdyŕ přijědŕzechmy do Budyšina — sej prajo: Klětu zaso.

Tola sćin leŕi na rjanych zaćisćach toho dnja, sćin ŕudoby a wobŕarowanja. Tajke začuća mje zajachu, hdyŕ widŕach serbsku situaciju we wosadach, kotreŕ wopytachmy: stařša generacija chodŕi w narodnych drastach a rěči mjez sobu serbsce, srjedźna generacija hišće serbsce rozumi, a mlóŕdzina je — hać na maŕo wuwzaćow — němska. A w cyrkwiniskim ŕiwenju serbsćina ŕoneje róle wjace njehraje. Bogumiŕ Šwjele bě posledni delnjoserbski farar, kiŕ smědŕeŕe w serbskej wosadŕe skutkować. A dopomnich so na 120 lěta stare słowo fararja Tešnarja, zo „ćeŕa Dolna Łuŕyca jo jaden wjeliki kŕachob“.

T. M.

Serbska cyrkwiniska huďzba w tachantskej cyrkwi

W času VI. festiwalu serbskeje kultury wot 31. meje do 2. junija wotměŕteŕ so teŕz dvě cyrkwiniskohuďzbnje zarjadowani. W cyrkwi swj. Pětra zaklinčachu we wobłuku sobotniŕich nysporow dŕeŕa serbskich miŕtrow, a njedŕelu zarjadowa Michaŕska wosada matineju ze serbskej huďzbu. Mózachmy so w tachantskej cyrkwi přeswědčić, zo ma ewangelska serbska huďzba bohatu tradiciju. Tuta huďzba wobkuŕluje sŕucharja z jednorosću a ze swojim ludowym charakterom. Najznaćiŕi drje je wóć serbskeje wuměŕskeje huďzby a spěchowar serbskeho wosadneho spěwanja K. A. Kocor (1822–1904), komponist wjele spěwow a teŕz serbskeje narodneje hymny. Wot njeho slyšachmy romantisce zapoŕoŕeny spěw „Duŕa, ach duŕa“. Budyŕska sopranistka Regina Hentschel spěwaše ze začućom a poŕnym hłosom pod přewodom znateho or-

ganista KMD Gerharda Nóbela. Wot Bjarnata Krawca (1861–1948) zanjeŕseŕtaj tutaj huďzbnikaj wyskacej a nadŕijepolnej spěwaj „Boŕo, daj na puć zboŕo“ a „Luba duŕa, pokoj z tobu“. Tutej kruchaj přeswědčiŕteŕ wosebje. Jako jeju miŕter komponowaše (1924), njemoŕžeŕe nihtó wědŕeć, kajkim čezkim časam komponist a z nim serbski lud napřećo dŕeŕe. Maŕy serbski spěwanski kruh pod nawodom lěkarja dr. Alojsa Hantuŕa zawjeseli poslucharjow mjez druhim z dŕeŕow Bjarnata Krawcoweje Boŕeje mŕŕe w kěrlušach. Modlitwa „O wola lubosće“ za sopran a piŕšele přédstaji literarneho stawiznarja, kantora a dirigenta Rudolfa Jenča (tekst wot Jana Kiliana, fararja a wudawaćela w 19. lěstotku woblubowaných spěwarskich). Na kóncu chcu hišće naspomnić krótki swjatočny piŕšelowy kruh na serbski ludowy spěw (Łazowska wokolina) Choćebuskeho kantora KMD Lothara Graapa, komponowany 1972 při składnosći poswjećenja piŕšelow w Blótach.

Pěstowanje serbskeje huďzby njech je dale starosć ewangelskich wosadow.

Dr. Rüdiger Laue

Serbski cyrkwiniski koncert

Serbscy wučerjo so hiŕo wot lěta 1871 wo přewjedŕenje koncertow cyrkwiniskeje huďzby prócowachu. W tehdyšej struchŕej, Serbam njepřihódnje zaŕosći pak tajkim zarjadowanjam tóŕŕto napřećo stejeŕe.

Je ze zwjeselacym znamjenjom noweho, teŕz Serbam přecelniŕeho časa, zo organizowaše a přewjedŕe, składnostnje VI. festiwalu serbskeje kultury, dnja 2. junija, kantor Michaŕskeje cyrkwe Christfried Baumann koncert z nimale jenoŕ serbskimi wokalnymi a instrumentalnymi twórbami. Wulcy zasluŕbnj to skutk wuběrneho organista a huďzbnego pedagoga — sprawneho přecela Serbow.

Nimo kompozicijow Fr. Naglera a J. S. Bacha stejachu twórbj R. Jenča, K. A. Kocora, B. J. Krawca, J. Krygarja a J. Rawpa na programje.

W srjedŕišću kedŕzbnosće stejachu tři-dŕeŕne „Lusatica“ za piŕšele, twórbu Praskeje komponistki Jitki Sníŕkoveje (1924), kotreŕej wuměŕstwowu plaćiwosć Chr. Baumann ze stilistiskim začuwanjom a z techniskej dokonjanosću zmiŕŕtrowa. Runje tak so zasadŕi za piŕšelowy choral „Swěŕlo sprawnosće“, za kompoziciju, kiŕ stwori samsna komponistka po starym spěwje (1466) Českých bratrow.

Wotewrjene a zamóŕne wuměŕstwowo nastajenje wŕŕch interpretow bě zawěrno njewšědnje, runjewon wozboŕace. Wuzběhnýc so dyrbjaŕa spěwarka, sopranistka Regina Henčlowa, ze swojim jednorje-sympatiskim, čistym hłosom. Wukon smyčkoweho trija ŕulerjow Chr. Baumann měŕ so bjeze wŕŕeho připóznać; ale ze zratym, ŕiwenjenja poŕnym zdónkom zarjadowanja béchu bjez dwěŕa swědomiçi spěwarjo chóra wosady Michaŕskeje cyrkwe. Kantor Chr. Baumann a wŕitcy sobuskutkowacy smědŕa sebi wěŕći być trajneho dopomnjeća dŕzakowných Serbow!

Serbski superintendent S. Albert podŕŕmórny hŕbŕŕi zmysŕl tutoho woprawdŕe poradŕeneho cyrkwiniskeho koncerta z dwěmaj duchownymaj čitanjomaj.

Dr. Jan Rawp

Dopomnjenki

Hdyŕ dopominamy so na dny VI. festiwalu serbskeje kultury, myslu rady na dvě zarjadowani, kotreŕej so mi jara

lubjeŕteŕe a we mni hŕboki zaćisć zawostajŕteŕe.

Bě to sprěnja přédstajenje Wojerowskeje narodneje drasty na Dróze ludoweho wuměŕstwa na festiwalnej njedŕeli w 55 wariantach. Kajke to bohatstwo! Wot ŕulskeje hoŕčki, konfirmandki, njewjesty hać k ŕarowskej drasće, wŕo, ŕtoŕ wŕŕedny dŕeŕ, radosć a ŕrudobu wučinjeŕe a ŕtoŕ so w drasće jewjeŕe, mózachmy wobdŕiwać, a wosebje to, kak so to činjeŕe, běŕe wurjadne. ŕony ze wŕelakorych wsow Wojerowskeho wokraje přédwjedŕechu nam drastowu přehladku tak prirodnje a ze samozrozumliwosću a wubudŕichu z tym narodnu hordosć a bohuŕel teŕz ŕrudobu na to, ŕtoŕ je jónu bylo a ŕtoŕ so z rěću a starym ŕiwenjeniskim wasnjom pozhubuje.

Čezke dŕeŕo našich holanow bě wusko splećene z cyrkwiniskim ŕiwenjom a jeho naŕoŕkami, a to wotraŕowaše so w drasće. A tola bě tuta estetisce dokonjana a bohata. Holcy nawuknychu bórŕe, sej ju zhotowić a ju wozdobić z najrěniŕimi wuŕiwankami za wosebite składnosće.

Za festiwal béchu ju nětko wzali z kamorow a kŕinjom, hotowarŕe béchu ju připrawili a ŕaŕowachu na awtentiskim jeje přédstajenju. Přewodne słowa béchu krótkje a wobjezowachu so na najtrěbniŕe. Wutrobny dŕak a zaplać Bóh!

Runje tak jednore a tola dokonjane bě přédstajenje ludoweje opery Smjertnica w NSLDŕ, kotruŕ je Jurij Pilk na słowa Jana Radyserba-Wjele před 85 lětami komponowal. Dyrbju wuznac, sym skeptiska na přédstajenje ŕla a bóle winowatosće dla, a čim wjetŕe běŕe překwapjenje. Přihladowarŕtvo, mjez nimi wjele wukrajnych hosći, njelutowaše z přikleskom, ŕtoŕ bě wuraz spokojnosće a připóznaća. Móžu tute přédstajenje wŕŕem čitarjam jenoŕ doporučić.

Kata Malinkowa

SERBSKE BOŕE SŕUŕBY

awgust 1985

4. 8. – 9. njedŕela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michaŕska: 9.00 hodŕ. kemše (Albert)
Budeŕtecy: 14.00 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (Albert)

11. 8. – 10. njedŕela po Swjatej trojicy
Huŕka: 10.00 hodŕ. kemše (G. Lazar)

18. 8. – 11. njedŕela po Swjatej trojicy
Bart: 8.30 hodŕ. kemše (Malink)
Budyŕnk: 10.00 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (Wirt)
Bukecy: 10.00 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (G. Lazar)
Hrodŕiŕŕo: 10.00 hodŕ. kemše (Malink)
Pořicy: 8.30 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (Wirth)

25. 8. – 12. njedŕela po Swjatej trojicy
Hodŕij: 10.00 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (G. Lazar)
Klukŕ: 8.30 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (Albert)
Njeswaćidlo: 9.30 hodŕ. kemše (Malink)
Poŕpica: 10.00 hodŕ. kemše z Boŕim wotkazanjom (Albert)

1. 9. – 13. njedŕela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michaŕska: 9.00 hodŕ. kemše (Albert)
Budeŕtecy: 14.00 hodŕ. kemše (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowje Konwent serbskich ewangelskich duchowných. – Ludowe nakładnistwo Domowiny, Budyšin, Sukelnika 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kěrchow, tel. 42201. Ekspedicija: farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch), Kірchweg 3. – Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Čisće: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-993). – Wuchadŕa jónkróć za mėsac. Přinoŕki a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-114 – Index-Nummer 32921